

KRAJŠAVE: KRATICE, OKRAJŠAVE IN SIMBOLI

Kratice je ustaljena krajšava večbesednega imena. Navadno jo pišemo z velikimi črkami, z veliko začetnico, lahko pa tudi z malo: *RS, TAM, SNG, OZN, Unesco*.

- Nekatere teh kratic postanejo lastna imena, ki lahko ohranijo samo še veliko začetnico; pri pregibanju zadnji samoglasnik postane sklonljiv, npr. *Unesco, Unesca*. Pri kraticah tipa TAM imamo pri pregibanju dve možnosti zapisa: *TAM-a* ali *Tama*.

Okrajšave so okrajšano zapisane besede ali besedne zveze navadno splošno znanih, pogosto rabljenih besed. Znamenje okrajšanosti je pika.

Nekaj najpogostejših okrajšav:

g., ga., gdč. d. d., d. o. o., s. p., prof., itn., t. m., t. l., str., štev., ipd., npr., št., rač., oz., tj., m. m., p. n., l.r., pribl.

Pri razlagi pomena okrajšav si pomagajte s slovarskim delom Pravopisa.

Simbole za merske enote pišemo načeloma s presledkom za številko: *50 l, 35 m, 33 cm ...*

Kratice in okrajšave so v poslovnih dopisih žal pogosto napačno zapisane.

Najpogostejše napake so:

- **neenotnost zapisa** – tako je moč v enem dopisu za besedo inženir najti dve različni okrajšavi: ing. in inž. Obe sta pravilni, vendar je treba rabo poenotiti;
- **stičnost ločil** – pika je levostično ločilo, kar pomeni, da je za njo presledek, zato pišemo na primer univ. dipl. inž., ne pa univ.dipl.inž.;
- **zamenjava okrajšav št. in štev.** – prva pomeni številka, druga pa število. Moramo biti natančni, da dopisi ne izgledajo malomarni.

Kaj pomeni okrajšava **p. n.**?

P. n. ne pomeni prejme naj, ampak pomen izhaja iz latinskega poimenovanja **pleno nomine**, kar pomeni **s polnim naslovom**. Se pravi, da okrajšavo p. n. uporabimo, kadar ne poznamo natančnega imena gospodarske družbe; v zasebnih pismih te okrajšave torej ne uporabljamo.

PISANJE PREVZETIH BESED IN BESEDNIH ZVEZ

Noben jezik ni samozadosten, zato vsak prevzema besede tudi iz drugih jezikov. Take besede in besedne zveze imenujemo **prevzete**.

Prevzete besede in besedne zveze so lahko **občna** ali **lastna** imena, npr. *jazz*, *džezva*, *a propo*, *New York* ...

V pisavi pri teh besedah in besednih zvezah ločimo **popolno** ali **delno** poslovenitev.

- Popolnoma poslovenjene občne prevzete besede imenujemo **izposojenke** (*kultura*, *miting*), taka lastna imena pa **podomačena** (*Zevs*, *Petrarka*).
- Deloma poslovenjene občne besede imenujemo **tujke** (*show*, *jazz*), lastna imena pa so **polcitatna** (*Schiller*, *Shakespeare*). Poslovenimo jih le govorno in/ali tudi oblikoslovno.

Večino **prevzetih občnih besed** pri nas pisno domačimo; navedimo le nekaj izjem, kjer besede in besedne zveze ohranijo izvirno pisavo:

- ✓ mednarodni glasbeni izrazi: *adagio*, *allegro*,
- ✓ nekateri strokovni izrazi: *commedia dell'arte*, *curriculum vitae*, *a conto*,
- ✓ večina imen za vozila: *volkswagen*, *boeing*.

Tudi take besede s časom navadno prevzamejo domačo slovensko pisavo po slovenskem izgovoru, npr.: *kurikulum*, *a konto*, *disko* ...

Pri zapisu prevzetih besed in besednih zvez si v praksi pomagajte tudi s slovarskim delom Pravopisa.

PISANJE SKUPAJ OZIROMA NARAZEN

Črkovje posamezne besede pišemo praviloma skupaj, hkrati pa ga s presledkom ločimo od črkovja druge besede, npr. *drevo*, *doma* ...

Včasih je težko določiti, ali gre za eno ali več besed in ali jo/jih je treba pisati **skupaj ali narazen**; v takih primerih se pogosto dopušča obojno pisanje, npr. *nahitro*, *malokdo*, *kdorkoli* – *na hitro*, *malo kdo*, *kdor koli*.

Včasih črkovje besede pisno ločujemo in hkrati povezujemo **z vezajem**: *slovenskoitalijanski slovar*, *črno-bel*, *le-to*.

Spet drugič pišemo **skupaj ali z vezajem** po dve besedi, npr. *Kveder - Jelovšek* proti *Kveder Jelovšek*

Merilo za to, ali je treba **besede pisati skupaj ali narazen**, je pogosto nerazdružljivost in nezamenljivost zaporedja delov dane besede. To pomeni dvoje:

1. Če se v dano besedo ne da vriniti druge besede ali če delom te besede ni mogoče spremeniti zaporednosti, pomeni, da je treba besedo pisati skupaj: *neumen*, *nemoč*.
2. Če lahko vrinemo drugo besedo, je bolje ali pa je treba besede pisati narazen: *smejem se*, *ne delam*, *kdor koli*, ker je mogoče reči tudi: *se smejem ali se jaz smejem*, *delam ravno ne*.

Teh dveh načel ne moremo upoštevati pri nekaterih stalnih besednih zvezah: *sto tri*, *po malem*, *pred kratkim*, *kar se da*.

Pisanje skupaj ali narazen je deloma kompromisno in nedosledno zaradi praktične rabe in tujih vplivov. Tako se besede pišejo skupaj in narazen: *žiroračun ali žiro račun*, *legokocke ali lego kocke*. **Priporočljivo jih je pisati skupaj.**

V poslovnih dopisih se veliko srečujemo z **zapisom števnikov z besedo**. Pravila o njihovem zapisu skupaj oz. narazen so preprosta:

- Glavne števnike do 100 in stotice pišemo skupaj: *šestinsdeset, petsto devetindevetdeset*.
- Druge glavne števnike pišemo narazen: *tristo tisoč, sedem milijonov*.
- Vrstilne števnike pišemo skupaj (ne pozabite: kadar jih pišemo s števko, stoji za njimi pika, npr. 599.): *petstodevetindevetdeseti*.